

دکتر سعید گودرزی

عضو هیات علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه پیام نور

دکتر نورالدین اله دادی

عضو هیات علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه پیام نور

نابرابری و امنیت

در سطوح خرد و کلان

بررسی نظری و تجربی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۷
فصل اول: فضای مفهومی نابرابری.....	۲۱
نابرابری و انواع آن.....	۲۱
نابرابری منطقه‌ای در ایران.....	۲۵
فصل دوم: فضای مفهومی امنیت.....	۲۹
جامعه‌شناسی امنیت.....	۲۹
امنیت.....	۳۲
ابعاد امنیت.....	۳۷
انواع امنیت بر حسب موضوع.....	۳۸
تفاوت امنیت‌های اجتماعی، عمومی و انتظامی.....	۵۰
احساس امنیت.....	۵۳
تفاوت ترس از جرم، احساس خطر و احساس ناامنی.....	۵۶
رابطه‌ی امنیت و احساس امنیت.....	۵۷
تأثیر اعتماد اجتماعی بر امنیت.....	۶۱
تأثیر مذهب و قومیت بر امنیت.....	۶۴
تأثیر مشارکت‌های اجتماعی مردمی بر امنیت.....	۶۹
تأثیر جنسیت بر احساس امنیت.....	۷۳
نقش پلیس در پیشگیری از جرم و تأمین امنیت.....	۷۵
فصل سوم: نظریه‌های نابرابری.....	۷۹
کارل مارکس.....	۷۹
امیل دورکیم.....	۸۱
ماکس وبر.....	۸۶
رالف گوستاو دارندورف.....	۸۸
چارلز تیلی.....	۹۱

پیشگفتار

نابرابری یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکل‌های اکثر جوامع است و خیلی از مشکل‌ها و مسائل دیگر ریشه در آن دارند. تجلی‌های نابرابری را می‌توان در شکل‌های مختلف از جمله اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نژادی، قومی، مذهبی، جنسیتی و نیز شکل‌های مشخص‌تر درآمدی، تغذیه‌ای، آموزشی و بهداشتی بررسی کرد. از آنجایی که ارایه‌ی خدمات در بسیاری از کشورها، از جمله ایران با مداخله‌ی دولت صورت می‌گیرد و دولت موظف به پوشش کامل خدمات به تمام مردم است، بنابراین قبل از تدوین هر برنامه و اقدامی برای زدودن نابرابری‌های موجود، لازم است برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در خصوص شاخص‌های مختلف مربوط به این بخش و کیفیت خدمات در مناطق مختلف کشور آگاهی کافی داشته باشند.

نابرابری‌ها و استمرار آن‌ها در جامعه می‌تواند پیامدهای نامطلوبی از جمله کاهش امنیت در جامعه را در پی داشته باشد. امنیت یکی از نیازهای اصلی انسان‌هاست و افرادی مانند مازلو، هرزبرگ و... بعد از نیازهای زیستی، نیاز به امنیت را در جوامع انسانی در اولویت قرار داده‌اند. وقتی امنیت در جامعه وجود نداشته باشد، رفاه، توسعه، پیشرفت و پویایی وجود نخواهد داشت. در سایه‌ی امنیت، پیشرفت در تمامی عرصه‌ها امکان‌پذیر می‌گردد. اما امنیت و مباحث پیرامون امنیت در جامعه‌شناسی قدمت زیادی ندارد و شاید بتوان گفت تا عصر حاضر مورد توجه جامعه‌شناسان نبوده است. بنابراین می‌توان گفت ما با کمبود نظریه‌ها و اندیشه‌های جامعه‌شناسانه درباره‌ی امنیت روبرو هستیم و امنیت در جامعه‌شناسی از فقر چشمگیری رنج می‌برد. امنیت دارای دو عنصر اساسی تهدید و فرصت و دو بعد عینی و ذهنی (احساس امنیت) است. نکته‌ای

فصل اول: فضای مفهومی نابرابری

نابرابری و انواع آن

نابرابری یکی از مأنوس‌ترین حقایق زندگی اجتماعی است و حتی برای سطحی‌نگرترین ناظران، امری بدیهی است (گرب، ۱۳۷۳: ۹). معنای اولیه‌ی نابرابری به تمایز بین افراد اشاره دارد، به نحوی که بین زندگی آن‌ها، به ویژه از نظر حقوق، فرصت‌های زندگی، پاداش‌ها و امتیازها، اختلاف آشکار و پنهان زیادی وجود داشته باشد (همان: ۱۰). از نظر ماری لم^۱ درک وجود نابرابری هم جنبه‌ی عینی و هم جنبه‌ی ذهنی (احساس نابرابری) دارد و برای به دست آوردن چارچوب روشنی از علت نابرابری لازم است به ادراک نابرابری توسط افرادی پرداخت که در محیط اجتماعی و تاریخی مشابهی زندگی می‌کنند (لم، ۲۰۰۴: ۹).

مسأله‌ی نابرابری در بسیاری از کشورها، به ویژه کشورهای قلمرو حاکمیت آن‌ها مناطق جغرافیایی وسیعی را شامل می‌شود، چالشی اساسی در مسیر توسعه می‌باشد. در کشورهای در حال توسعه، کیفیت زندگی مردم دستخوش نابرابری‌های عظیمی است که در بسیاری از موارد به سرعت در حال افزایش است (میسرا، ۱۳۶۸). با وجود تأکید فراوان سازمان ملل متحد و کشورهای عضو بر توسعه‌ی انسانی، همچنان در بیشتر نقاط جهان، در همه‌ی جوامع توسعه‌یافته، توسعه‌نیافته و در حال توسعه، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، فقر اقتصادی و طرد اجتماعی در بین گروه‌های مختلف قابل مشاهده است (زاهدی، ۱۳۸۶).